

Άμβωνες ναών - Σάλπιγγες πρωτοβουλιών για την κλιματική κρίση

[Μητροπολιτικό Έργο](#) / [Ι.Μ. Αλεξανδρουπόλεως](#)

Με πρωτοβουλία της Προέδρου της Δημοκρατίας κ. Κατερίνας Σακελλαροπούλου, το Ίδρυμα Ευγενίδου, στο πλαίσιο της Πρωτοβουλίας 21, διοργανώνει αυτές τις ημέρες στην πόλη μας, Συνέδριο με τίτλο «ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ». Στο Συνέδριο θα συμμετάσχουν ειδικοί στον τομέα του περιβάλλοντος και της κλιματικής αλλαγής, εκπρόσωποι των τοπικών αρχών και της κοινωνίας των πολιτών.

• **Του Σεβ. Μητροπολίτη Αλεξανδρουπόλεως Ανθίμου**

Στην αξιέπαινη πρωτοβουλία του Ιδρύματος, με την υψηλή παρουσία της Κυρίας Προέδρου, θεωρώ ότι χρειάζεται (ως λιθαράκι περί το θέμα) να προστεθεί η διδασκαλία της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας, την οποία ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος, έγκαιρα και με συνέπεια κατά τις τελευταίες δεκαετίες, έχει

αναδείξει, γεγονός που του έχει αναγνωρισθεί παγκοσμίως. Υπενθυμίζω ότι στο εορτολόγιο της Εκκλησίας μας πλέον, η 1 Σεπτεμβρίου κάθε έτους, είναι αφιερωμένη στην προστασία του περιβάλλοντος και την ημέρα εκείνη – Εορτή της Ινδίκτου – ο Πρωθιεράρχης της Ορθοδοξίας εξαπολύει σχετική Πατριαρχική Εγκύκλιο.

Ερασιζόμενος, λοιπόν, από αυτήν την αγωνία του Πατριάρχου μας, μέσα από διάφορα ποιμαντικά κείμενά του, σημειώνω:

«...Ὁ εἰκοστός αἰώνας ἔχει χαρακτηρισθεῖ ὡς «ὁ πιό βίαιος αἰώνας τῆς ἱστορίας», τόσο σέ σχέση μέ τήν ἄσκηση βίας τοῦ ἀνθρώπου πρός τόν συνάνθρωπο, ὅσο καί τήν πρωτοφανή ὠμότητα τοῦ ἀνθρώπου πρός τήν φύση, πρός τήν ἀτμόσφαιρα, τόν ὑδροφόρο ὀρίζοντα, τούς ποταμούς, τίς λίμνες καί τίς θάλασσες, τήν πανίδα καί τήν χλωρίδα.

Τό φυσικό περιβάλλον ἀπειλεῖται σήμερα ὅσο ποτέ ἄλλοτε στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας. Ὅπως ἔχει λεχθεῖ, στήν ἐποχή μας ἐκτυλίσσεται ἕνας «τρίτος παγκόσμιος πόλεμος» κατά τῆς φύσεως. Οἱ ἐπιπτώσεις τῆς οἰκολογικῆς κρίσεως δέν γνωρίζουν σύνορα κρατῶν καί πολιτισμῶν. Δυστυχῶς, παρά τά οἰκολογικά κινήματα, τίς διεθνεῖς καί κρατικές ἀποφάσεις καί διακηρύξεις, τά ἐπιστημονικά συνέδρια καί τά δημοσιεύματα, τά προγράμματα περιβαλλοντικῆς ἐκπαιδεύσεως καί τήν εὐαισθητοποίηση τῶν νέων, φαίνεται ὅτι ἐξακολουθοῦν ἀκόμη νά ἰσχύουν ὅσα ἔγραψε ὁ Lynn White τό 1967, ὅτι δηλαδή οἱ ἄνθρωποι θεωροῦμε τόν ἑαυτό μας «ἀνώτερο ἀπό τή φύση, τήν περιφρονοῦμε, εἴμαστε ἕτοιμοι νά τήν χρησιμοποιήσουμε γιά νά ἱκανοποιήσουμε ἀκόμη καί τό πιό ἀσήμαντο καπρίτσιο μας». Εἶναι ἀπολύτως βέβαιο, ὅτι αὐτῆς τῆς καταστροφικῆς συμπεριφορᾶς, προηγεῖται μιᾶ ἐσωτερική κρίση, μιᾶ «ἀνατροπή τῶν ἀξιῶν», μιᾶ πνευματική, ἠθική, νοητική καί συναισθηματική κατολίσθηση.

Ἡ καταστροφή τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος ἀρχίζει μέσα στό νοῦ τοῦ ἀνθρώπου καί, κατά συνέπεια, ἀπό ἐκεῖ ὀφείλει νά ξεκινᾷ ἡ θεραπεία. Προέχει ἡ στροφή στό πνευματικό ἐπίπεδο καί στήν ἀξιολογία μας, ἡ ριζική ἀλλαγὴ νοοτροπίας, ἡ ἀνάπτυξη ἑνός νέου ἥθους, ἡ ἀπόφαση γιά ἕνα διαφορετικό τρόπο ζωῆς. Ἀλλιῶς, θά θεραπεύουμε τά συμπτώματα τῆς κρίσεως, ἐνῶ ἡ πηγή τοῦ κακοῦ θά παραμένει ἐνεργῆς καί ἀλώβητη.

Σ'αὐτήν τήν κατεύθυνση κινήθηκαν κατά τίς τελευταῖες δεκαετίες οἱ πολυδιάστατες δράσεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἡ ἀνάπτυξη τῆς θεολογικῆς οἰκολογίας, ἡ ὁργάνωση οἰκολογικῶν συνεδρίων, ἡ συνεργασία μέ ἐκπροσώπους τῆς πολιτικῆς καί τῶν θρησκειῶν, μέ εἰδικούς ἐπιστήμονες καί πανεπιστήμια, μέ οἰκολογικά κινήματα καί κοινωνικούς φορεῖς, ἡ προσπάθεια

προσεγγίσεως τῆς νεολαίας, μέ σταθερό στόχο τήν εὐαισθητοποίηση γιά τήν ἀνάγκη σεβασμοῦ τῆς «καλῆς λίαν» δημιουργίας τοῦ Θεοῦ. Δέν ἀπευθυνθήκαμε μόνο στούς Χριστιανούς, ἀλλά σέ κάθε ἄνθρωπο καλῆς θελήσεως, καλῶντας συστράτευση στόν ἀγῶνα γιά τήν διάσωση τῆς ἀκεραιότητος τῆς δημιουργίας.

Δίνοντας ὁ Θεός στούς πρωτοπλάστους τήν ἐντολή «αὐξάνεσθε καί πληθύνεσθε... καί πληρώσατε τήν γῆν καί κατακυριεύσατε αὐτῆς» δέν τούς ἔδωσε τήν ἐξουσία νά καθυποτάξουν, νά ἐκμεταλλευθοῦν καί νά καταστρέψουν τήν φύση, ἀλλά τόνισε τήν εὐθύνη τοῦ ἀνθρώπου ἔναντι τῆς κτίσεως, ἡ ὁποία ἐκφράστηκε μέ τήν προτροπή πρός τόν Ἀδάμ «ἐργάζεσθαι καί φυλάττειν» τόν οἶκο του. Ἡ κτίση δέν εἶναι ἰδιοκτησία τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλά δῶρο, τό ὁποῖο καλεῖται ὡς «καλός οἰκονόμος» νά συντηρεῖ καί νά προστατεύει.

Οἱ Ἅγιοι καί οἱ Μάρτυρες τῆς πίστεώς μας, ἡ λειτουργική ζωή τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ ἀσκητισμός καί ὁ μοναχισμός, ἡ ποιμαντική διακονία καί ὁ ἄσβεστος πόθος τῆς αἰωνιότητος, συγκροτοῦν ἕνα τρόπο ζωῆς, στόν ὁποῖο ὁ φυσικός κόσμος δέν εἶναι ἀντικείμενο ἐκμεταλλεύσεως. Ἡ ἐκκλησιαστική ζωή εἶναι «ἐφαρμοσμένη οἰκολογία».

Οἱ κοινωνικές ἐπιπτώσεις τῆς κλιματικῆς ἀλλαγῆς εἶναι ὁρατές καί μετρήσιμες, ἐμφανέστατες ὅμως εἶναι μεταξύ τους καί οἱ μεταναστευτικές ροές. Οἱ συνέπειες τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος θίγουν πρωτίστως τούς οἰκονομικά καί κοινωνικά ἀσθενέστερους καί συνιστοῦν ἀπειλή γιά τήν κοινωνική συνοχή. Τό μέλλον ἀνήκει σέ μιά «οἰκολογική οἰκονομία».

Κριτήριο τῆς ἀναπτύξεως, μαζί μέ τούς οἰκονομικούς δείκτες, εἶναι καί τά περιβαλλοντικά δεδομένα. Δέν νοεῖται ἀνάπτυξη, ἡ ὁποία ὑποβαθμίζει ἢ καταστρέφει τό φυσικό περιβάλλον. Ἡ βιώσιμη ἀνάπτυξη ἀπαιτεῖ ἕνα νέο οἰκοφιλικό πολιτισμό.

Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (Κρήτη, 2016), γιά τήν ἀντιμετώπιση τοῦ συγχρόνου οἰκολογικοῦ προβλήματος πρότεινε μιά οἰκονομία «θεμελιωμένη στίς ἀρχές τοῦ Εὐαγγελίου». Ἀνεφέρθηκε ἐπίσης στούς κινδύνους, τούς ὁποίους ἐμπερικλείουν γιά τόν ἄνθρωπο καί τήν κτίση ὁ ἐπιστημονισμός καί ἡ τεχνοκρατία.

Ὅταν τό ἀνθρώπινο πρότυπο, τό ὁποῖο κυριαρχεῖ, εἶναι ὁ «ἄφρων πλούσιος» τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ ἀρχή «καθελῶ μου τάς ἀποθήκας καί μείζονας οἰκοδομήσω» καί τό «ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου», τότε ἡ εὐρεῖα διάδοση τῆς κτητικῆς καί τῆς χρησιμοθηρικῆς νοοτροπίας καθιστᾷ ἀπειλητικώτερο τό οἰκολογικό πρόβλημα.

Ἡ Ὁρθόδοξη Πίστη μας ἐνισχύει τήν ἀνθρώπινη προσπάθεια, ἀκόμη καί ὅταν αὐτή

εύρίζεται ένωπιον δυσεπίλυτων προβλημάτων καί ανυπέρβλητων έμποδίων. Ή πίστη στόν Χριστό όχι μόνο δέν μετατρέπει τόν άνθρωπο σέ ένα παθητικό όν, τό όποιο, όπως χλεύαζε ό ποιητής, «προσμένει ίσως κάποιο θαύμα», αλλά σέ μιá έλεύθερη, υπεύθυνη καί δυναμική όντότητα, ή όποία βλέπει τόν κόσμο ως πεδίο εϋθύνης καί όφείλει νά συμβάλλει, τοϋ Θεοϋ συνεργοϋντος, στήν μεταμόρφωσή του».

Λοιπόν, κλιματική αλλαγή υπήρχε και θα συνεχίσει να υπάρχει. Στον πλανήτη μας το κλίμα άλλαζε και θα συνεχίσει να αλλάζει. Από την εποχή των παγετώνων και του πυρηνικού χειμώνα, έχουν υπάρξει τεράστιες γεωλογικές μεταβολές και μαζί τους έχουν εξαφανιστεί ζωντανοί οργανισμοί και έχουν εμφανιστεί νέοι. Σήμερα, όμως, βρισκόμαστε μπροστά σε ένα νέο δεδομένο, την ανθρωπογενή κλιματική κρίση. Το εναγώνιο ερώτημα, εάν αυτή η κρίση, είναι εφικτό να αποτραπεί, αποτελεί πια την τεράστια πρόκληση σε παγκόσμιο, εθνικό, τοπικό αλλά και ατομικό επίπεδο.

Ο πλανήτης μας αντιμετωπίζει για πρώτη φορά σε τέτοιο βαθμό, προκλήσεις, όπως η κλιματική αλλαγή, η αποψίλωση των δασών, η ρύπανση και η απώλεια της βιοποικιλότητας. Σύμφωνα με τα Ηνωμένα Έθνη, οι ανθρώπινες δραστηριότητες έχουν αλλοιώσει περίπου το 75% της χερσαίας επιφάνειας της Γης, οδηγώντας σε άνευ προηγουμένου περιβαλλοντική υποβάθμιση. Στα τέλη της δεκαετίας του 1980 καθιερώθηκε ο όρος «υπερθέρμανση του πλανήτη» για να περιγράψει τις επιπτώσεις από την αύξηση των αερίων του θερμοκηπίου που παγιδεύουν την θερμότητα στην ατμόσφαιρα. Όμως, όταν οι συζητήσεις για την υπερθέρμανση του πλανήτη πέρασαν στη δημόσια σκηνή, επιλέχθηκε ο όρος «κλιματική αλλαγή».

Η περιοχή της Μεσογείου είναι ιδιαίτερα ευπρόσβλητη στην κλιματική αλλαγή, λόγω της αναμενόμενης περαιτέρω επιδείνωσης των κλιματικών συνθηκών, οι οποίες ήδη χαρακτηρίζονται από υψηλές θερμοκρασίες και ξηρασία. Σε συνδυασμό με τη μεταβολή του «μέσου» κλίματος, η αύξηση της συχνότητας και έντασης των ακραίων φαινομένων αναμένεται να επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία, στα οικοσυστήματα και σε κύριους τομείς της οικονομίας, όπως η γεωργία και ο τουρισμός.

Στην Ελληνική μας Επικράτεια η κλιματική κρίση είναι ήδη παρούσα με επιπτώσεις ολοένα πιο συχνές και έντονες. Χιλιάδες άνθρωποι χάνουν περιουσίες και σοδειές, ενώ οικοσυστήματα άρχισαν να καταστρέφονται. Η Χώρα μας βιώνει αύξηση καταστροφικών πυρκαγιών και εξαφάνιση παράκτιων κοινοτήτων και ακτών. Σύμφωνα με την κατάταξη των σημαντικότερων κλιματικών κινδύνων, ο τομέας που τελείως αναμένεται να πληγεί από την κλιματική αλλαγή είναι η γεωργία, ενώ οι επιπτώσεις στον τουρισμό και τα παράκτια συστήματα θα επηρεάσουν

σημαντικά το εισόδημα των νοικοκυριών και την οικονομία συνολικά. Ιδιαίτερη σημασία έχει ο τομέας των υδάτινων αποθεμάτων, λόγω των συνεπειών του στη γεωργία και στην ύδρευση. Η κλιματική κρίση αυξάνει τον κίνδυνο της ερημοποίησης. Το 30% της έκτασης της Ελλάδος απειλείται, με πιο ευαίσθητες περιοχές την Ανατολική Πελοπόννησο, την Ανατολική Στερεά, τμήματα της Θεσσαλίας, της Μακεδονίας, της Θράκης, νησιά του Αιγαίου και περιοχές της Κρήτης. Ερημοποίηση δεν σημαίνει πέρασμα σε συνθήκες αφρικανικής ερήμου, αλλά υποβάθμιση των εδαφών σε τέτοιο βαθμό που να χάνουν τη γονιμότητά τους. Το περιβάλλον της κλιματικής απορρύθμισης είναι πολύ πιο ευνοϊκό για την εκδήλωση μεγάλων δασικών πυρκαγιών, από τον συνδυασμό υψηλών θερμοκρασιών, μειωμένων βροχοπτώσεων – υγρασίας, ισχυρών ανέμων κατά περιόδους κ.λπ.

Οι χρονιές που έρχονται αναμένονται θερμότερες. Το 2023 ήταν το θερμότερο έτος παγκοσμίως, με την θερμοκρασία να ξεπερνάει κατά 1,48 βαθμούς Κελσίου τη μέση τιμή της προβιομηχανικής περιόδου (1850-1900). Πολύ σημαντική ήταν και η αύξηση των επιπέδων του διοξειδίου του άνθρακα στον πλανήτη, με τη μέση τιμή το 2023 να φθάνει τα 419,3 ppm, δηλ. 2,6 ppm περισσότερα από την μέση τιμή του 2022 (όπως επισημαίνει στην κλιματική αποτίμηση του 2023, ο κόμβος πληροφόρησης Climatebook.gr). Όσον αφορά στις βροχοπτώσεις, το 2023 ήταν από τα σχετικά ξηρά έτη των τελευταίων 30 ετών. Οι περιοχές όπου σημειώθηκαν λιγότερες βροχές σχετικά με την κλιματική τιμή ήταν η Ανατολική Μακεδονία και η Θράκη, πολλά τμήματα της ανατολικής χώρας (συμπεριλαμβανομένης της Αττικής), τα νησιά και η Κρήτη.

Για τις δασικές πυρκαγιές, ο συνολικός αριθμός καμένων εκτάσεων το 2023 έφτασε τα 1.740.000 στρέμματα, αριθμός πολύ μεγαλύτερος από τον ετήσιο μέσο όρο καμένων εκτάσεων της περιόδου 2006-2023. Μεγαλύτερη σε έκταση ήταν η περυσινή πυρκαγιά στον Νομό μας, η οποία εκτιμάται ότι έκαψε περίπου 942.500 στρέμματα και καταγράφηκε ως η καταστροφικότερη πυρκαγιά που συνέβη ποτέ σε ευρωπαϊκό έδαφος από το 2000 μέχρι σήμερα.

Ήδη στο πρώτο δεκαήμερο του Μαΐου 2024 επικράτησαν (και επικρατούν μέχρι τις αρχές Ιουνίου 2024), έντονες συνθήκες ξηρασίας και το 70% της Επικράτειας, (σύμφωνα με τον σύνθετο δείκτη ξηρασίας CDI), ήταν σε κατάσταση προειδοποίησης με χαμηλά επίπεδα υγρασίας του εδάφους. Επιπλέον, το 5% της Επικράτειας, στο οποίο περιλαμβάνεται και ο Νομός μας, ήταν σε κατάσταση συναγερμού με άμεσες επιπτώσεις στην βλάστηση. Η κατάσταση της ξηρασίας στην Χώρα μας σήμερα, είναι ήδη χειρότερη από τις αρχές Μαΐου 2024 και αναμένεται να επιδεινωθεί περαιτέρω το επόμενο χρονικό διάστημα του

καλοκαιριού με έντονα κύμματα καύσωνα και παντελή απουσία βροχοπτώσεων.

Στην Έκθεση της Τραπέζης της Ελλάδος με θέμα «Οι περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην Ελλάδα», αναφέρονται ζοφερές προβλέψεις: 1. Άνοδος της θερμοκρασίας κατά 1,2 έως 2 βαθμούς Κελσίου, μέχρι τα μέσα του αιώνα και κατά 2 έως 5 βαθμούς Κελσίου, μετά το 2060, σε σύγκριση με το 1971-2000. 2. Αύξηση των ημερών καύσωνα κατά 10 έως 15 μέρες, έως το 2050 και κατά 30-50 μέρες, έως το 2100, αν δεν ληφθούν μέτρα περιορισμού των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. 3. Κίνδυνος ερημοποίησης περίπου του 40% της Ελλάδος, ιδίως στα ανατολικά και νότια τμήματα.

Με οικονομικούς όρους, σύμφωνα με τον Διοικητή της Τραπέζης της Ελλάδος κ. Γιάννη Στουρνάρα, το κόστος της κλιματικής αλλαγής για την Χώρα, έως το τέλος του αιώνα, υπολογίζεται σε 2,2 δισ. ευρώ τον χρόνο ήτοι 1% του ΑΕΠ περίπου. Τα δάση που θα καίγονται, οι καλλιέργειες που θα καταστρέφονται και ο τουρισμός που θα μειώνεται, όσο θα ανεβαίνει η θερμοκρασία, θα αντικατοπτρίζονται σε αυτό το κόστος.

Η δεκαετία του 2050 αποτελεί σημείο καμπής, πέραν του οποίου η ανθρωπογενής παρέμβαση στο κλίμα δεν θα μπορεί πλέον να γίνει αντιστρεπτή, επισημαίνει η έκθεση της Τραπέζης της Ελλάδος. Μεταξύ άλλων, η βροχόπτωση αναμένεται να μειωθεί σημαντικά μετά το 2050, ιδιαίτερα στα νοτιότερα τμήματα της Χώρας. Ταυτόχρονα, όμως, θα αυξηθεί η συχνότητα των ακραία έντονων βροχοπτώσεων. Επίσης, οι πυρκαγιές θα γίνουν συχνότερες: μέχρι τα μέσα του αιώνα αυτού, τα δάση μας θα καίγονται 10 έως 20 μέρες περισσότερες και 15-50 μέρες περισσότερες θα καίγονται μέχρι τα τέλη του. Την ίδια ώρα, θα ανεβαίνει και η στάθμη της θάλασσας, μέχρι τα μέσα του αιώνα κατά 15-20 εκατοστά και μέχρι τα τέλη του, κατά 20-80 εκατοστά.

Με την κλιματική κρίση να φτάνει ήδη στο όριο της απειλητικής αύξησης κατά 1,5 – 2 βαθμούς Κελσίου, ο πλανήτης βρίσκεται πλέον σε τροχιά επιστημονικά βέβαιης κατάρρευσης του κλίματος και των οικοσυστημάτων που υποστηρίζουν τη ζωή (τουλάχιστον, όπως τη γνωρίζουμε σήμερα).

Η συστράτευση όλων μας για την αντιμετώπιση αυτής της κρίσεως, που παίρνει πια διαστάσεις υπαρξιακής απειλής, είναι μονόδρομος. Η συμβολή της Εκκλησίας χρειάζεται να ενταθεί ώστε να λειτουργήσει καταλυτικά στην προστασία των ανθρώπων και της φύσεως. Είναι αδήριτη ανάγκη να μετατραπούν οι άμβωνες των χριστιανικών Ναών σε σάλπιγγες κινδύνου, προκειμένου να κατανοήσουμε όλοι μας την προσωπική μας ευθύνη και να προσκαλέσουμε σε συστράτευση κοινωνικών και εθνικών πρωτοβουλιών. Καθοδηγός μας σ'αυτήν την ποιμαντική ας αποτελεί η

κοινή δήλωση, για την κλιματική αλλαγή, του Πάπα Φραγκίσκου, του Οικουμενικού Πατριάρχου Βαρθολομαίου και του Αρχιεπισκόπου του Καντέρμπουρι Τζάστιν Γουέλμπι, της 7ης Σεπτεμβρίου 2021:

«Η παρούσα κλιματική κρίση λέει πολλά για το ποιοι είμαστε και το πώς αντιμετωπίζουμε τη δημιουργία του Θεού. Δυστυχώς, έχουμε καταναλώσει άπληστα περισσότερους πόρους από ό,τι μπορεί να αντέξει ο πλανήτης. Αλλά συμβάλαμε και σε μια βαθιά αδικία: οι άνθρωποι που αντιμετωπίζουν τις πιο καταστροφικές συνέπειες της απληστίας μας είναι οι φτωχότεροι στον πλανήτη και οι λιγότερο υπεύθυνοι για την πρόκλησή τους. Όμως εμείς, υπηρετούμε έναν Θεό δικαιοσύνης, ο οποίος δημιούργησε τον κάθε άνθρωπο κατ' εικόνα Του για να χαίρεται τη δημιουργία. Και ο Θεός αυτός ακούει την κραυγή των φτωχών ανθρώπων. Συνεπώς, είναι έμφυτη μέσα μας η ευθύνη να αγωνιούμε όταν βλέπουμε μια τέτοια καταστροφική αδικία και οφείλουμε να εργαστούμε για την διόρθωσή της».

Κλείνω την παρούσα εισφορά της ιδικής μου ποιμαντικής οφειλής στο Συνέδριο, με τον γνωστό Ύμνο των Τριών Παίδων που ψάλλεται στους Ναούς μας το πρωί του Μεγ. Σαββάτου:

«Εὐλογεῖτε τὸν Κύριον: ἥλιος καὶ σελήνη, ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ... τὰ ὕδατα τὰ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν, φῶς καὶ σκότος, νύκτες καὶ ἡμέραι... ὄμβρος, δρόσος... πῦρ καὶ καύμα, ψῦχος καὶ καύσων ...δρόσοι καὶ νιφετοί, πάγοι καὶ ψῦχος ...πάχναι καὶ χιόνες, ἀστραπαὶ καὶ νεφέλαι ...γῆ, ὄρη καὶ βουνοὶ καὶ πάντα τὰ φυόμενα ἐν αὐτῇ ...πηγαί, θάλασσα καὶ ποταμοί, κήτη καὶ πάντα τὰ κινούμενα ἐν τοῖς ὕδασι... πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, τὰ θηρία καὶ πάντα τὰ κτήνη ...καὶ οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων... εὐλογεῖτε τὸν Κύριον».